

Sygn. akt VIII Ca 220/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Włodzimierz Jasiński (spr.)
Sędziowie:	SSO Katarzyna Borowy SSO Małgorzata Kończal
Protokolant:	st. sekr. sąd. Krystyna Sytniewska

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2013 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. N.**

przeciwko **Z. N.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 7 lutego 2013 r.

sygn. akt I C 996/11

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od pozwanego Z. N. na rzecz powoda K. N. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania za instancję odwoławczą.**

Sygn. akt VIII Ca 220/13

UZASADNIENIE

Powód K. N. domagał się zasądzenia od pozwanego Z. N. z weksla na jego rzecz kwoty 69.884,42 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 stycznia 2010 r. do dnia zapłaty. Nakazem zapłaty z dnia 5 lipca 2011 r. I Nc 368/11 wydanym postępowaniu nakazowym Sąd Rejonowy w Toruniu uwzględnił powództwo w całości.

W następstwie zarzutów pozwanego wyrokiem z dnia 7 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy w Toruniu utrzymał w mocy nakaz zapłaty. Podstawą tego orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne: powód zamierzał kupić koparko-ładowarkę. Na początku czerwca 2008 r. pozwany zaproponował mu jej zakup, w zamian za przekazanie kwoty 15.000 euro. Sprzęt miał się znajdować w Anglii i być zakupiony na przetargu zaś wskazana kwota miała stanowić wadium, natomiast reszta ceny miała zostać zapłacona po sprowadzeniu koparko-ładowarki do T.. Powód zgromadził kwotę 15 tys. euro i przekazał ją pozwanemu. W dniu 11 czerwca 2010 r. po uzgodnieniu z pozwanym powód pojechał na granicę w Ś., gdzie spotkał się z L. T., któremu przekazał kopertę otrzymaną od pozwanego, jednak nie otrzymał w zamian koparki. Przez kolejne miesiące powód nie otrzymał koparki, pomimo zapewnień pozwanego. W dniu 4 stycznia 2009 r. powód udał się do K. W., który posługiwał się również nazwiskiem J. S., gdzie zastał pozwanego. Wszyscy trzej udali się na parking, gdzie stał samochód marki M. (...). Powód z pozwanym wrócili tym pojazdem do domu, samochód zaparkowany został w garażu powoda, który przekazał pozwanemu kluczyki od pojazdu. Dnia 26 stycznia 2009 r. pozwany zażądał zwrotu samochodu, twierdząc, że napisze oświadczenie, iż odda powodowi 15.000 euro. Tego też dnia pozwany, w obecności świadków, podpisał umowę pożyczki, z której wynikało, że w dniu 26 stycznia 2009 r. pożyczył od powoda kwotę 15.000 euro na zakup koparko-ładowarki. Termin spłaty pożyczki został określony na dzień 28 lutego 2009 r. W umowie znajdował się również zapis, że jest do niej dołączony weksel in blanco. Umowę tę, oprócz stron, podpisali W. B., Z. W., M. N. i K. W. jako J. S.. Pozwany podpisał dodatkowo weksel in blanco. Wtedy powód wydał mu samochód.

W lutym 2009 r. powód zwrócił się do pozwanego o wykonanie zobowiązania z umowy pożyczki. Pozwany nie oddał mu jednak pieniędzy, nie przekazał też obiecanej koparko-ładowarki. W piśmie z dnia 10 czerwca 2009 r. pozwany stwierdził, że uchyla się od skutków prawnych swojego oświadczenia woli zawartego w umowie pożyczki z dnia 26 stycznia 2009 r., i wskazał, że oświadczenie to zostało złożone pod wpływem błędu i groźby.

Kolejno Sąd Rejonowy ustalił, że toczyło się postępowanie karne, w którym pozwany oskarżony był o to, że w dniu 6 czerwca 2008 r. doprowadził powoda do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w ten sposób, że wprowadził go w błąd co do zamiaru sprowadzenia dla niego z zagranicy koparki, nie mając zamiaru wywiązania się ze swoich zobowiązań, tj. o czyn z art. 286 § 1 kk. Pozwany został prawomocnie uniewinniony.

Oceniając powyższe z prawnego punktu widzenia Sąd Rejonowy wskazał, że sprawa podlegała analizie na trzech płaszczyznach: stosunku wekslowego, pierwotnego stosunku zobowiązaniowego oraz stosunku nowacyjnego tj. umowy pożyczki. Po wniesieniu zarzutów przeniósł się z płaszczyzny stosunku wekslowego na płaszczyznę stosunku podstawowego. Weksel in blanco został wypełniony przez bezpośredniego kontrahenta stosunku podstawowego, zatem w grę nie wchodziło ograniczenie możliwości podnoszenia zarzutów ze stosunku podstawowego wynikające z przepisu art. 10 i art. 17 Prawa wekslowego.

Zdaniem Sądu Rejonowego pozwany zawarł z powodem umowę, której przedmiotem było znalezienie koparki, o parametrach określonych przez powoda i dostarczenie jej do Polski, którą należało zakwalifikować jako umowę o świadczenie usług (art. 750 k.c.). Nawet jeżeli przyjąć, że za wykonanie zobowiązania odpowiedzialny był również L. T., to nie uchyla to odpowiedzialności pozwanego. L. T. może być uznany za podmiot, którym posłużył się pozwany w wykonaniu zobowiązania (art. 474 kc) i za którego zaniechania i działania ponosi odpowiedzialność. Można również bronić tezy, że pozwany oraz L. T. zaciągnęli wobec powoda zobowiązanie wspólnie.

Sąd Rejonowy uznał, że umowa pożyczki z 26 stycznia 2009 r. była wyrazem nowacji zobowiązania pozwanego wynikającego z wcześniej zawartej umowy o świadczenie usług. Zobowiązanie to zostało zabezpieczone wekslem in blanco. Bezskuteczne zdaniem tego Sądu było uchylene się od skutków złożonego oświadczenia woli pod wpływem groźby i błędu.

Pozwany złożył apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego:

a) art. 506 k.c. przez błędne zastosowanie wskutek bezpodstawnego uznania, iż między stronami doszło do odnowienia nieistniejącego zobowiązania z rzekomo zawartej umowy o świadczenie usług przyjęcia nowego zobowiązania z umowy pożyczki

b) art. 720 kc. przez bezpodstawne przyjęcie, że między stronami doszło do skutecznego zawarcia umowy pożyczki zabezpieczonej wekslem in blanco

c) art. 87 k.c. i art. 84 kc. w zw. z art. 88 k.c. poprzez nieuwzględnienie oświadczenia pozwanego o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem groźby bezprawnej oraz błędu

d) art. 83 kc. poprzez nieuwzględnienie faktu zawarcia umowy pożyczki dla pozorów

e) art. 10 prawa wekslowego przez nieuwzględnienie zarzutów pozwanego dotyczących podpisania weksła pod wpływem groźby i dla pozorów, a tym samym nabycia weksła przez powoda w złej wierze

2. naruszenie przepisów postępowania, w szczególności art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie wadliwej i oczywiście błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dotyczącej:

a) nieuwzględnienie bezprawnych gróźb kierowanych wobec pozwanego i jego rodziny przez powoda

b) nieuwzględnienie faktu złożenia przez pozwanego oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem groźby bezprawnej oraz błędu

c) całkowicie bezzasadnego pominięcia dowodów dotyczących uzależnienia wydania przez powoda samochodu M. od podpisania przez pozwanego umowy pożyczki oraz weksła in blanco, udziału powoda w przestępstwie paserstwa samochodu, gróźb kierowanych przez osoby domagające się wydania w/w samochodu

3. sprzeczność ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez błędne ustalenie, że między stronami doszło do odnowienia nieistniejącego zobowiązania z rzekomo zawartej umowy o świadczenia usług oraz przyjęcia przez pozwanego nowego zobowiązania z umowy pożyczki zawarte pod wpływem groźby oraz dla pozorów.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Wbrew zarzutom apelującego Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny w sposób nie nasuwający zastrzeżeń. W przekonaniu Sądu Okręgowego dowody przeprowadzone przez Sąd zostały ocenione w sposób logiczny i bez naruszania zasad doświadczenia życiowego. Postępowanie dowodowe zaś było kompletne. Nie można uznać za zasadny zarzutu pominięcia w ramach postępowania dowodowego dowodów świadczących o, jak twierdzi skarżący, uzależnieniu wydania samochodu marki M. przez powoda od podpisania przez pozwanego umowy pożyczki oraz weksła in blanco, udziału powoda w przestępstwie paserstwa, gróźb kierowanych wobec pozwanego przez powoda, jak też, co już wynika z uzasadnienia apelacji, kwestii z kim powoda wiązało pierwotne zobowiązanie – z pozwanym czy z L. T.. Sąd Rejonowy miał do dyspozycji materiał dowodowy z postaci nagrań rozmów telefonicznych między powodem w L. T., które, wbrew temu co twierdzi skarżący, poddał swej ocenie, jakkolwiek wysnuł z nich inne wnioski niż oczekiwał tego pozwany. Przyczyny swojego stanowiska Sąd a quo szczegółowo wyjaśnił, wskazując zarazem co przesądziło o uznaniu za wiarygodne twierdzeń powoda (s. 7 uzasadnienia wyroku), zaś Sąd Okręgowy ocenę tę podziela.

Nie budzi również zastrzeżeń odmowa przyznania cechy wiarygodności depozycjom pozwanego. Ze względów trafnie już wyartykułowanych przez Sąd I instancji jawiły się one jako niespójne, labilne i korygowane w zależności od rozwoju sytuacji procesowej. Natomiast wersja wydarzeń zaprezentowana w apelacji musi zostać uznana za wyraz jedynie własnego stanowiska apelującego, nie mogącego podważyć prawidłowych ustaleń Sądu a quo.

Z tych przyczyn zarzuty błędnych ustaleń faktycznych (pkt 3 apelacji) i powołany w ich kontekście naruszenia art. 233 § 1k.p.c. i art. 227 k.p.c. (pkt 2 lit.c apelacji) są chybione. Ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego Sąd odwoławczy przyjmuje zatem za swoje i czyni je podstawą własnego rozstrzygnięcia.

W pozostałym zakresie zarzuty apelacyjne dotyczą, niezależnie od ich zakwalifikowania przez skarżącego, naruszenia prawa materialnego przez niezastosowanie bądź błędne zastosowanie. Zarzuty te nie zasługiwały na uwzględnienie. Sąd Rejonowy prawidłowo dokonał bowiem subsumcji ustalanych okoliczności faktycznych pod przepisy prawa.

W ustalonym stanie faktycznym nie ulega wątpliwości, że w dniu 26 stycznia 2009 r. strony zawarły umowę pożyczki zabezpieczoną wekslem in blanco, zaś okoliczności dokonania tej czynności pozwalają przypisać jej skutek nowacyjny (art. 506 § 1 k.c.). W rachubę nie wchodzi a żadna z wad oświadczenia woli. Zarzut pozwanego dotyczący pozorności tej umowy (art. 83 § 1 k.c.) jest bezpodstawny, gdyż nie znajduje choćby uprawdopodobnienia w zebranych materiale dowodowym. Pozwany nie wyjaśnił wiarygodnie jaka mogła być inna niż zamiar zaciągnięcia zobowiązania przyczyna tej dokonania czynności.

Ustalenia faktyczne nie dają też przesłanek do uznania, iż pozwany zawierając umowę pożyczki i podpisując weksel działał pod wpływem groźby bezprawnej (art. 87 k.c.). Nie przytaczając w tym miejscu treści zeznań pozwanego w tej materii, wystarczy zwrócić uwagę, iż do podpisania dokumentów w postaci umowy pożyczki i weksla in blanco nie doszło z związku z jakkolwiek bezpośrednią groźbą powoda ani osób trzecich. Zachowania pozwanego, polegające na całkowitej bierności mimo rzekomego poczucia zagrożenia w szczególności wobec jego rodziny przeczą realności jego obaw przed bliżej nieokreślonymi konsekwencjami ze strony nieustalonych osób, co do których brak nawet dowodu na ich powiązania z powodem.

Z kolei twierdzenia dotyczące działania pod wpływem błędu (art. 84 §1 i 2 k.c.) nie mają żadnego odzwierciedlenia w rzeczywistości ani, co trzeba podkreślić, w ogóle nie odpowiadają jurydycznej konstrukcji tej wady oświadczenia woli.

Pozwany utrzymywał, iż w istocie nie miał zamiaru zaciągnięcia zobowiązania u powoda. W związku z tym należy zaznaczyć, że dla wywołania skutku czynności prawnej decydujący jest zamiar uzewnętrzniiony, a więc oświadczenie woli, które w typowych przypadkach jest zgodne z wolą i stanowi prawną realizację decyzji osoby dokonującej czynności prawnej. W wypadkach nietypowych, tj. niezgodności między wolą a jej przejawem pierwszeństwo należy dać przejawowi woli jako temu elementowi który jest dostrzegalny dla otoczenia i jedynie z którego inni ludzie mogą wnioskować o decyzji oświadczonego wywołania skutków prawnych (A. Wolter, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2000, s. 259). Niezgodność między wolą a jej przejawem może prowadzić do priorytetowego znaczenia woli jedynie w wypadkach przewidzianych w ustawie a jego podstawą mogą być wady oświadczenia woli. Taka jednak sytuacja, jak wyżej wskazano, w sprawie niniejszej nie występuje.

Z tych przyczyn, w oparciu o treść dokumentów i dowodów osobowych, należało przyjąć, że powód i pozwany zawarli ważną i skuteczną umowę pożyczki. Zarzut wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z porozumieniem wekslowym (art. 10 Prawa wekslowego) jest nietrafny, gdyż kwota wekslowa nie przekracza wartości pożyczki, którą weksel zabezpieczał.

Ponieważ pozwany nie spełnił świadczenia, roszczenie wekslowe powoda było zasadne i podlegało uwzględnieniu. Dlatego też Sąd Okręgowy oddalił apelację (art. 385 k.p.c.) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda koszty zastępstwa adwokackiego w instancji odwoławczej (art 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz

ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461).